

AL NIAJ AMIKOJ.

»*Revuo Internacia*« kaj ĝia aldono »*Germana Esperantisto*« ne elirados plu . . .

De nun ni eldonados nur »Boheman Esperantiston«, kiu fariĝos *tute memstara* gazeto, pri kies programo ni ne parolos aparte. Nian programon oni povos plej bone vidi kaj juĝi laŭ ĉi tiu kaj laŭ la venontaj numeroj. Nur tion ni diras, ke la paĝoj de nia gazeto estos dediĉataj ne sole al ni — bohemoj — sed ke ili restos ĉiam malfermitaj ankaŭ por ĉiuj *seriozaj* opinioj kaj demandoj pri nia afero, de kia ajn flanko aŭ persono ili venos.

Kial ni ĉesigas eldonadon de la suprediritaj organoj? Okazis faktoj, kiuj kontraŭ nia plej bona volo tute ŝanĝis la cirkonstancojn, en kiuj ili ĝis nun eliradis kaj — tre bedaŭrinde — ni havas nek rimedojn nek sufiĉajn fortojn ŝanĝi tiujn cirkonstancojn kaj daŭrigi komencitan laboron . . .

Malsupre ni parolos pri la kondiĉoj, sub kiuj ni de nun eldonados »Boheman Esperantiston.« Sed por ne esti maljustaj kontraŭ tiuj personoj, kiuj ĝis nun jam abonis R. I. aŭ sen aldonoj aŭ kun ili por la tuta jaro sub la kondiĉoj ĝisnunaj kaj eble ne volus aboni sub kondiĉoj aliaj, ni sciigas per ĉi tio la jenon:

De la abona mono (6 fr. por sola R. I., 7 fr. por R. I. kun 1 aldono, 8 fr. por R. I. kun 2 aldonoj), kiun ni ricevis de la ĝisnunaj abonantoj por la tuta jaro, ni dekalkulas 2'50 fr. — 3'75 fr. — 4 fr. por la 5 eldonitaj kaj dissenditaj numeroj. La restajn 3'50 fr. — 3'25 fr. — 4 fr. ni lasas nun al la libera dispono de ĉiu abonanto: se li deziras, li povas lasi sian monon ĉe ni kaj ricevi por ĉi tiu mono »Boheman Esperantiston« en ĝia nova formo. En tiu okazo ĉiu, kiu abonis

R. I. sen aldonoj, ricevos 12 N-rojn de B. E. (t. e. 6 N-roj de 1903 kaj 6 N-roj de 1904)
R. I. kun 1 aldono, „ 11 „ „ „ (t. e. 6 „ „ „ „ 5 „ „ „)
R. I. kun 2 aldonoj, „ 14 „ „ „ (t. e. 6 „ „ „ „ 8 „ „ „)

Se li eble ne dezirus ricevi nian gazeton, li povas repostuli kaj rericivi de ni sian restintan monon. Ĉiun abonanton, kiu ĝis la 1-a septembro 1903 ne repostulos de ni sian restintan monon, ni rigardos kiel akceptintan la novajn kondiĉojn de abono kaj ni sendados al li por lia restinta mono nian gazeton ĝis lia abona mono estos elĉerpita.

La novaj kondiĉoj, en kiuj de nun elirados »Bohema Esperantisto«, estas:

a) La bona pago por jaro: 3.50 fr. = 1.25 rubloj = 2.80 markoj = 0.70 dolaroj.

b) La grandeco kaj formato estos tiu sama kiel vi vidas ĉe ĉi tiu numero, t. e. ĉiu kajero enhavos ne malpli ol 16 paĝojn da teksto krom kovrilo.

c) La gazeto estos zorge redaktata kaj regule eldonata en la unua duono de ĉiu monato.

Niaj ĝisnunaj kunlaborantoj kaj abonantoj, ni kore dankas al vi ĉiuj, ĉar vi multe helpis kaj subtenis nin en nia entrepreno kaj faciligis nian grandan laboron. Sed ni forte esperas, ke vi ne forlasos nin ankaŭ nun, en ŝanĝita situacio kaj ke vi ĉiuj restos niaj helpantoj eĉ ĉe pluaj laboroj, por ke ni iru pli sukcese kaj pli rapide antaŭen.

Ni *laboru* kaj esperu!

La redakcio.

NAŠIM PŘÁTELŮM!

Počínajíc tímto číslem, stal se »Český Esperantista« orgánem »Spolku Esperantistů« v Brně a »Klubu Esperantistů« v Praze, i bylo náu zdvojnásobniti objem jeho a následovně i cenu jeho zvýšiti na 3 K ročně. Přes to doufáme, že změnu tuto uvítají všichni přátelé naši radostně. Vždyť ona znamená pokrok dobré věci naší . . .

Směr a cíl náš zůstane ovšem na ten čas nezměněn — jen cesta k němu rozšířena a — ukrácena. Proto ani programu neopakujeme. Ostatně, jak jsme byli již v 1. čísle pověděli, považujeme za nejlepší program každého listu obsah jeho a ten, ač nebyl nejlepším, že horším nebude, vážně ujišťujeme.

A tak v novém rouše s novou chutí v »boj« se pouštíme. V boj pravíme, neboť život v pravdě není, nežli boj o život; boj ideí a zájmů, v němž na okamžik vítězí vždy sice zájmy, na vždy však idee. A ježto i boj náš bojem jest za ideu, za ideu samým arcioctem našim Komenským vedle nejlepších synů člověčenstva od Bacona, Descartesa, Leibnize atd. až po Tolstého posvěcenou, doufáme, že dobrá naše věc, byť i pomalu, přece jednou dojde cíle. Jen

pracujme a doufejme vytrvale!

Redakce.

KION NI POVAS LERNI DE NIAJ KONKURANTOJ („MALAMIKOJ“)?

N. P. *Erstifeier* en Troickosavsk, Rusujo Azia.

Kiu ne estas kontraŭ
ni, estas kun ni . . .

S-ro Gaston Moch en sia netaksebla kaj ne facile superebla verko »La demando de la lingvo internacia kaj ĝia solvo per Esperanto«, kiu bedaŭrinde ĝis nun ekzistas nur en la lingvo franca, rimarkas tre trafe, kiel preskaŭ ĉio, kion li tie diras: »Fine, unu cirkonstanco, malgrava ŝajne, pligrandigis, se ne la nombron de volapükistoj, tiam almenaŭ la nombron de personoj, kiuj scias pri la ekzistado de la lingvo: dume liaj antaŭuloj ordinare ne zorgis doni la distingantan nomon al sia elpensitaĵo, J. M. Schleyer kreis por la lingvo nomon tiel facile memorigeblan, ke ĝi postevivas eĉ la detruigon de l' nomato.«

Nia mirinda estro, D-ro Zamenhof, bedaŭrinde ne posedas la genion de propagandisto, tial li ankaŭ ne pensis pri distinganta nomigo de sia kreitaĵo kaj eĉ persone nenion lernis en ĉi tiu rilato de sia antaŭulo J. M. Schleyer, kaj tial li proponis tro modestan, seriozan, puran nomon aŭ pli vere sennoman difinon — »lingvo internacia«. Ni nun ŝuldas al la unuaj esperantistoj, ke ili baldaŭ korektis la eraron de D-ro Zamenhof kaj nomis la lingvon »Esperanto«, konscie aŭ senkonscie imitante nian »malamikon« — Volapük. Kaj ni povas nur danki ilin pro ilia imitado!

En N-ro 4-a de »Revuo Internacia« mi legis, ke D-ro Ŝidlovskij dissendas kaj disdonas senpage represajon de sia tre interesa artikolo kaj la redakcio prave rekomendas ĉi tiun agon al ĉiuj esperantistoj, »ĉar estas pruvite de volapüka praktiko, ke represajoj de gazetaj kaj revuaj artikoloj havas ŝatindan sukceson . . .« Jes, sinjoroj, vere ĉi tio antaŭ longe estis pruvita de volapükistoj, sed ĝis nun ni bedaŭrinde ne imitis ilin. Nenie kaj neniam ni eldonadis similajn represajojn, ni eĉ ne kolektadis ilin kaj tiel ni perdis multe da tempo, ni perdis multe da influo. Tial, kolegoj, — pli bone nun, pli bone malfrue ol neniam! Volapükistoj vere uzis similajn eldonojn eĉ por profito, ne sole por kaj per sinoferemeco.

Ni povas lerni ion ankaŭ eĉ de nia plej juna konkuranto — Idiom Neutral... En I. N. mem mi ne trovas tre multe da imitinda, ĉar nur unu regulo mi trovas oportuna kaj imitinda — ĉi tio estas pri akcento, ke ĝi estas metata sur la vokalo antaŭiranta la lastan konsonanton aŭ grupon de l' konsonantoj — sed ĉi tio ne estas grava kaj mi estas certa, ke, se kelkaj esperantistoj elparolus internacia (laŭ Idiom Neutrala regulo) aŭ internacia (laŭ Esperanta regulo) ili estus egale komprenataj de ĉiuj aliaj esperantistoj. Sed ni ricevas de Idiom Neutralistoj pli gravajn lecionojn pri maniero de agado. Videble ili ne estas revantoj, ili agas tre praktike kaj lerte. Komparu: ĝis lasta tempo esperantistoj verkadis lernolibrojn kaj eldonadis ilin precipe pro la kalkulo de privataj oferemuloj en iaj, kvazaŭ intence elektitaj lokoj, de kie lernolibroj havis tro longan kaj malfacilan, kvazaŭ baritan vojon ĝis la lando de ilia difino. Ĉefaj lokoj por eldonado de diversaj lernolibroj estis dum tro longe — Varsovio kaj Nurnbergo, kie ili estis eldonataj, trezorataj kaj tro malrapide elĉerpataj, ne per novaj esperantistoj de landoj celataj, sed per la malnovaj oferemaj esperantistoj, penantaj iel helpi eldoninton, senfortan privatan homon, kiu ne povis disvendi sian eldonon propraloke. Nun ni rigardu manieron de agado de Idiom Neutralistoj. En 1902 ili eldonis unuan lernolibron por germanoj. Ĝia verkinto estas W. Rosenberger en St. Peterburgo; sed li ne eldonis la lernolibron persone, private, li eldonis ĝin per granda, forta firmo eldonista, kiu mem penos kaj zorgos disvendi tutan eldonon. Li eldonis ĝin nek en Peterburgo, nek eĉ en Riga, ĉar li komprenas, ke ambaŭ lokoj estas for de l' lando de l' difino. Li eldonis ĝin en Leipzig, t. e. en la centro de l' germana libra bazararo. En 1903 ili eldonos hollandan eldonon en Hollandujo, anglan eldonon en U. S. A. tiel same, kiel faras multaj praktikaj anglaj eldonistoj. Tre imitinde, serioze rimarkinde!

Ankoraŭ unu lecionon! Ni ĉiam zorgadis pri malkareco, se eble eĉ pri senpageco de niaj eldonoj, — ni ĉiam postuladis la oferemecon de eldonantoj, kaj neniam de aĉetantoj, de uzantoj; ni esperadis, ke se ni proponos niajn eldonojn tre malkare aŭ eĉ senpage, ili estos elŝirataj el niaj manoj kaj pridisputataj de ĉiuj... Vane! Neniu zorgas pri io aŭ rimarkas ion nur pro ĝia malkareco aŭ senpageco, eĉ plu — ĉiuj, kiuj estas allogoblaj, per ĉi tio

estas la malplej ŝatindaj kiel adeptoj, — oni havas tro multajn reklamajn eldonojn, reklamajn objektojn, kiuj trouzas ripetadon, ke ili estas »preskaŭ senpagaj« kaj ni nur malhonorigadis nin per la alproksimiĝo al la similaj entreprenoj, ĉar ni estis ankaŭ nur preskaŭ senpagaj, aŭ alivorte kiel ordinare ŝajne senpagaj, kio povas esti komentariata kiel trompa senpageco, ĉar ni ne havis fortojn agi efektive senpage. Se ni estas pagindaj, ni estu pagataj, se ni ne estas pagindaj, ni povas esti nepagataj kaj eĉ — nemendataj. Ne ĉiuj senpagaj eldonoj disiras, kaj multaj alteprezaj eldonoj estas multfoje ripetataj kaj ĉiuloke reeldonataj. Idiom Neutralistoj komprenis ĉi tion kaj ne plendas, ke ilia unua, t. e. komenca eldono en Germanujo kostas ses (6) markojn! Prezo preskaŭ neaŭdita, senkompara en nia ĝisnuna literaturo, sed... ni estas certaj, ke E. Harberland (eldonisto de la lernolibro de I. N.) zorgos pri la disvendo de l' eldono kaj eĉ ricevos profiton kaj tial ne rifuzos reeldoni kaj eble ripetos la eldonon »ad majorem gloriam« de saĝa praktikeco, ne trouzanta principon de oferemeco... Ni lernu kaj imitu!

Ni povas lerni ion eĉ de bolakistoj. Nome ni povas lerni kiel oni ne devas agi, se oni ne perdis ankoraŭ la senton de l' honoro kaj de propra estimo. Post la perdo oni povas fari ĉion — ĉio decas al homoj liberaj de la nomitaj malhelpiloj, sed antaŭ simila pliperfektigo oni ne devas ĉikani, kalumnii, ofendi, mensogi, trompi, ĉarlatani kaj unuvorte uzi ĉiujn similajn manierojn de »propagando«, ĉar alie la animo ne sole bluiĝos, kiel lango, sed eĉ nigriĝos per koto de ĉia speco.

POMOCNÝ JAZYK MLUVENÝ I PSANÝ.

Fraucouzsky napsal univ. prof. Dr. L. Couturat — přel. J. F. Khun.

Abychom předešli všemu nedorozumění, prohlašujeme především, že nikterak nejedná se o jazyk universální, (obecný) který by dřív nebo později potlačití a nahradití měl jazyky národní; máme na mysli mezinárodní jazyk pomocný, určený k tomu, »aby sloužil písemnému i ústnímu dorozumění mezi osobami různého mateřského jazyka.« Byl by to jazyk cizí, společný všem národům a tedy jediný, jemuž by se každý měl naučití, aby mohl obcovatí

se všemi ostatními, slovem: byl by druhým jazykem pro každého¹.

Jazyk mezinárodní musel by býti, řekněme, jazykem mluveným i spisovným, jako všechny naše jazyky národní, tak aby sloužil konversaci (rozhovoru) právě tak jako i korespondenci (dopisování). Byl jsem v písemném styku s jistým cizozemským učencem; setkáme se později na nějakém sjezdě nebo kdes jinde. Je zřejmo, že mohu při rozhovoru s ním užití téhož jazyka, jehož jsme užívali ve svých dopisech, abychom mohli pojednat o svém předmětu. K tomu dodávám okolnost zcela přirozenou a potřebnější, než by se myslelo: každý musel by mluvit jazykem mezinárodním a slyšet jej, jakmile by se naučil hbitě psát a čísti. A skutečně, bylo by mnohem méně příležitosti mluvit jím nežli psát; a všechna práce, vynaložená na naučení se psát, byla by zbytečnou, kdyby bylo třeba znovu se učit, abychom mohli ústně se dohovřiti. Tato podmínka vylučuje na př. každý jazyk ideografický, analogický (obdobný) čínskému.

ROZSAH UPOTŘEBENÍ JAZYKA MEZINÁRODNÍHO.

Jazyk mezinárodní má sloužiti: 1. všem učencům, totiž filosofům, právníkům, lékařům, inženýrům, historikům a filologům, zkrátka všem lidem studiem se zabývajícím; 2. průmyslníkům a obchodníkům; 3. cestujícím a turistům. Tento požadavek a nároky mohou se zdáti na první pohled přemrštěnými; jsou však rozhodně oprávněnými. Jest se nám vyhnouti přeludné myšlence, jakoby měl býti naprosto a výhradně jazykem učenců. Ostatně, kde končí věda? Kde začíná obchod a průmysl? Budou míti přístroje fysikální, lučebniny atd. dvě jména, jedno pro učence a druhé pro lid? Přidáme-li jazyku učenců všechny výrazy technické, stane se nutně jazykem obchodním a obchodních cestujících. Potom však bude i pro obyčejné cestující, pokud mají co činiti s obchodníky. Učenci sami také nejsou pouhými duchy; vyšedše ze svých knihoven a laboratoří (pracoven) mají také své praktické potřeby jako obyčejní smrtelníci. Jazyk učenců by jim tu ničím neposloužil i bylo by se jim učit mezi jiným i mezinárodnímu jazyku obchodních cestujících. Nebezpečím pro

¹ Heslo »Bolaku« čili »Modrého jazyka« Léona Bollacka.

mezinárodní jazyk učenců bylo by nezbytné utvoření mezinárodního jazyka obchodního a obecně prospěšného, a jelikož tohoto by se stokráté více užívalo než onoho, rozhodně by jej zatlačil. Kromě toho je nerozumno rozlišovati jazyk učencův od obecného a míti takto dva různé jazyky. Nehledě k některým výrazům odborným, jaké se vyskytují u všech řemesel a povolání, jazykový fond je týž pro kramáře jako pro akademika; důkazem toho je, že si velmi dobře rozumějí, obstarává-li si akademik potřeby své u kramáře. Jazyk mezinárodní nesmí tedy býti jazykem technickým a aristokratickým, určeným pro několik zasvěcenců, nýbrž jazykem obvyklým a denním, který může právě tak dobře posloužiti v hotelích a na nádražích, jako ve společnostech učencův a na sjezdech. Slovem, musí míti totéž upotřebení a tytéž obory, jako kterýkoli jazyk národní.

JOHN RUSKIN.

Unujn sklavojn oni acetas per la mono, aliajn per la multo.

LA MALSANA JUNULO.

Jan Van Beers.¹

Fojuigita jam estis la herbo, kaj rikoltita la greno; la aŭtuna suno per festa helo brilis; estis festtago en la vilaĝo; la blondaj vilaĝaŭinoj akompauis al la danco la gajegajn junulojn.

Kaj tie, ĉe la fenestro, sidis malfeliĉa je ftizo malsana junulo, kiu de Kristnasko ne eliris plu. Apud li lia patrino preĝis rozarion, dolĉe alrigardante jen sian filon, jen la ĉielan arkaĵon, kaj ŝi ploris.

La junulo ekparolis, dum sur liaj palaj lipoj aperis ia malĝoja rideto: »Ho! kia bela tago, patrineto! Rigardu: kiel blua la ĉielo, kiel varma la sunbrilo! Estas vera festtago! Rigardu, kiom gajaj ili tie estas, kiel ili ĉirkaŭ la budoj ĉirkaŭradas! Jen komencas jam la danco! — Ha! tio estas bela! — Ĉu estus vere, patrineto, ke mi estas jam mortonta?«

¹ Jan Van Beers (1821—1889) estas unu el la plej gloraj poetoj kaj verkistoj de flandra lando. Liaj verkoj estas tre legataj en nia lando (Belgujo) kaj en Hollandujo. Li tre ofte pentras la simplan vivon de vilaĝanoj, iom poetigitan; sed ĉiam eĉ en la plej vivopleuaj rakontoj aperas io revema, io dolĉe malgajeta. — Diversafoje oni provis traduki liajn verkojn france, sed ĉi tiu lingvo ne povas gustumigi la naivecon, la belan simplecon de popola flandra lingvo. Mi esperas, ke mi estas pli sukcesinta. — Rimarko de P tradukinto.

Kaj li reparolis: »Ho! kiu scias, ĉu eble ŝi sole ne sidas re-vanta pri la pasiinta jaro, ĉu tie ŝi ne ploras kaj preĝas en la kapelo de la Sankta Virgulino, kaj kiu scias ankaŭ, ĉu eble ŝi ne forgesis min! — Sed, ho ĉielo! ne, tio ne, neniam! ĉar ŝi . . . Sed . . . vidu tien! patrino, patrineto, ĉu tie ne partoprenas ŝi en la danco? Ha! . . . forgesita antaŭ ol mi estas mortinta . . . Dio! . . . lasu min morti nun!«

Kaj lia kapo svene falis posten en lia apogseĝo, kaj lia patrino ĝemis. »Henriĉjo, Henriĉjo! . . . Dio! . . . li ne parolas plu! . . .«

Sub la tilioj, kie grincadas
la violonoj, bruas tamburoj,
tie ĉeestas ankaŭ Rozinjo,
tie turniĝas kaj balanciĝas
ŝi kun la gaja popolamaso.
— Sed pri mortanta aŭ suferanta
Henriĉjo sia ne pensas ŝi plu! . . .

Estis je 1° vespero; — kviete kaj majeste la luno en orienta arkajo levigis, dolĉe superlumante la tutan vilaĝeton per argenta magia brilo. Kaj ankaŭ tien tra la vitretoj de la mallarĝa fenestro, kie sidis Henriko kun sia patriino, eniĝis ĝia melankolia lumo, malvarma kaj hela. Kaj se iu, reiraute de la festado, ekstarus tie, li povus ekvidi certe korŝirantan vidaĵon.

Jen kuŝas Henriko pala kaj senmova sur la malriĉa lito; kaj tie sur la tero genufleksas, ankaŭ senmova, lia patriino, kaj nenio eĉ bruetas en la ĉambro, kien la luno direktas siajn lumradiojn, nur iafoje voĉo: »Dio! Mia filo! Mia filo estas mortinta! . . .«

En la vilaĝo ĉiam grincadas
la violonoj, bruas tamburoj,
tie dancadas ĉiam ankoraŭ
la gaja rondó; popolamaso
jen disiĝas, jen kuniras.
— Sed pri la morto aŭ suferado
tie ĉe 1° danco, pensas neniu . . .

Esperantigis

D-ro *Raym. Van Melckebeke.*

Antverpeno, majo 1903.

ZÁJMENA.

Píše *J. Holub.*

(Pokračování.)

ZÁJMENA PŘIVLASTŇOVACÍ.

Připojíme-li k zájmenu osobnímu koncovku *a*, vznikne zájmeno přivlastňovací. Jsou tedy zájmena přivlastňovací: pro jednotnou osobu první *mia* můj, má, mé; druhou *cia* tvůj, tvá, tvé; třetí *lia* jeho (osoby pohlaví mužského), *ŝia* (osoby pohlaví ženského), *ĝia* jeho, její.

Kaj ekĝemis ŝi, la malfeliĉa patrino: »Henriĉjo, mia kara, ne tiel parolu. Dio estas bona kaj ĉiozorganta. Efektiviĝu lia sankta volo! . . .«

Sub la tilioj tie grincadas
la violonoj, bruas tamburoj,
tie turniĝas kaj balanciĝas
la gaja rondo; ĉie saltanta
popolamaso brue moviĝas.
— Sed pri la morto aŭ suferado
tie ĉe l' danco, pensas neniu! . . .

Kaj la junulo reparolis: »Patrineto, ja, la dia boneco ĉion ordigas; sed tamen ne kredigu min, ke mi ankoraŭ resaniĝos! Rigardu miajn manojn, kiel malgrasaj, kiel diafanaj ili estas! — Ha! mi sentas, ke mi malrapide, malrapide formortadas, dum en mia seĝo mi sidas, ĉar . . . mi havas ftizon, patrineto! kaj tamen . . . Mi estas nur dudekjara; — kaj, la pasintan jaron, rememoru, je sama tago, estis ankaŭ festago, — tie mi ankaŭ partoprenis en la danco, gaja kaj freŝkolora, kantema, dancema, plena da espero kaj kurajo; — kaj nun . . . Ha! tiuj laŭtaj ĝojkriadoj, kaj tiu dancado premas kaj vundas mian koron, patrineto, kiel kruela ŝerco!«

Kaj ŝi ploris, la malfeliĉa patrino: »Henriĉjo, silentu, mi petas, ne malbenu! Pensu, ke Dio tion volas! Efektiviĝu lia sankta volo!«

Sub la tilioj tie grincadas
la violonoj, bruas tamburoj,
tie turniĝas kaj balanciĝas
la gaja rondo; ĉie saltanta
popolamaso brue moviĝas.
— Sed pri la morto aŭ suferado
tie ĉe l' danco, pensas neniu! . . .

Kaj li reparolis: »Jes, mi devus peni plikvietiĝi, tio estas prava. Sed, dum ĉi tiu festago ĉiam mi pensas pri tiu de la lasta jaro: Kaj, — neniam, patrineto, mi kuragiĝis tion al vi diri — sed, ĉu vi ne konas Roziujon, la plej junan filinon de la muelisto? Ĉu jes? . . . Ĉu jes? Nu, mi nur kuu ŝi ĉiam dancis; sed kiam alproksimiĝis la nokto, ŝi diris: »Henriĉjo, mi devas reiri hejmen«. Kaj mi ŝin kondukis. Ni ambaŭ iris silente. Ho! mi volis ekparoli, sed mi ne povis, ĉar mia koro tiel forte batis! Fine, kiam ni alvenis tien apud la kapelo de la Sankta Virgulino en la arbaro: »Henriĉjo«. ŝi diris, »nuu adiaŭ!« Sed mi ĉiam prenis ŝiajn manojn kaj mi petege alrigardis ŝin, kaj ŝi ekrugiĝis; — kaj niaj du koroj unu la alian subite komprenis. Mi amis . . . Kaj nun, patrineto, kiam mi estos mortinta, ĉu vi tiam Roziujon konsolos? Ĉu vi fariĝos ŝia patrino?«

Sub la tilioj tie grincadas
la violonoj, bruas tamburoj,
tie turniĝas kaj balanciĝas
la gaja rondo! ĉie saltanta
popolamaso brue moviĝas.
— Sed pri la morto aŭ suferado
tie ĉe l' danco, pensas neniu! . . .

pouze posouzení, nelze při důkladném pozorování autoru této povahy odepřítí a jeho vysoce praktický smysl neuznati. Co v prvním okamžiku svádí v omyl, jest různý původ prvků. Povrchní pozorovatel domnívá se, že voleny byly více méně nahodile a libovolně, protože nezná důvodů, které autora při volbě jich vedly. A přece, která zásada je správnější, než utvořiti jazyk mezinárodní pro veškeré človecenstvo? Která zásada jest logičtější, než utvořiti jej z prvků co nejmezinárodnějších?¹

Namítá se ovšem, že takto má soustava ráz méně jednotný a že její prvky jeví prý politování hodnou nestejnost.

Takto mluviti mohou pouze lidé, kteří věnovali Esperantu jen povrchní pohled. Výtka tato byla by odůvodněna, kdyby dr. Zamenhof byl do své řeči zavedl jakékoliv prvky z různých jazyků dle pouhé libovůle, v rouše původním. Ale ony především oděny všechny v totéž roucho pravopisné. Všem dány stejné koncovky mluvnické. Všecky spojují se v ladný celek dle týchž zákonů. Všechny přizpůsobují se sobě navzájem pomocí stejných předpon nebo přípon. Kterak by z toho nevyplývala veliká podobnost? Mimo to uměl dr. Zamenhof nepatrnými změnami spojití všechny prvky své řeči ve společnou rodinu. Řekl by někdo, že slova: monato, flugi, katuno, jaro, sendi, čerpi, vosto, gladi, brovo, ĵurnalo, najtingalo, parolo a j. pocházejí z různých jazyků, a že se k sobě nehodí, protože jsou vzata z ruštiny, němčiny, francouzštiny, angličtiny, právě tak jako slova: dekstro, dorso, brako, kruro, pugno, punkto, rekta pocházejí z latiny?

Ostatně jednodlosti nedosáhneme ani tehdy, kdybychom z jednoho toliko jazyka čerpali. Který pak z našich jazyků může se pochlubiti úplnou jednodlostí? Snad angličtina z polovice germánská, z polovice novolatinská? Snad francouzština nebo latina? Všecky jazyky jsou plny elementů (prvků) různorodých. Proč by se tedy nemohlo čerpati s větším prospěchem z různých pramenů, než z jednoho toliko jazyka, když jest možno různým těm

¹ Ve skutečnosti, a to odstraňuje jednu z nejčastějších námitek, řeč Esperanto není *stvořena*; není dílem libovůle, dílem *jedincovým*, neboť celý civilisovaný svět přispěl svými prvky k jejímu sestavení. Nabyli-li ten neb onen kořen přednosti před jiným, nestalo se tak z vrtochu autorova, nýbrž jedině proto, že větší stupeň mezinárodnosti dal mu k tomu více práva. Ostatně jest nemožno neseřaditi řeči mezinárodní z prvků mezinárodních.

pouze posouzení, nelze při důkladném pozorování autoru této povahy odepřítí a jeho vysoce praktický smysl neuznati. Co v prvním okamžiku svádí v omyl, jest různý původ prvků. Povrchní pozorovatel domnívá se, že voleny byly více méně nahodile a libovolně, protože nezná důvodů, které autora při volbě jich vedly. A přece, která zásada je správnější, než utvořiti jazyk mezinárodní pro veškeré človehčenstvo? Která zásada jest logičtější, než utvořiti jej z prvků co nejmezinárodnějších?¹

Namítá se ovšem, že takto má soustava ráz méně jednotný a že její prvky jeví prý politování hodnou nestejnost.

Takto mluvíti mohou pouze lidé, kteří věnovali Esperantu jen povrchní pohled. Výtka tato byla by odůvodněna, kdyby dr. Zamenhof byl do své řeči zavedl jakékoliv prvky z různých jazyků dle pouhé libovůle, v rouše původním. Ale ony především oděny všechny v totéž roucho pravopisné. Všem dány stejné koncovky mluvnické. Všecky spojují se v ladný celek dle týchž zákonů. Všechny přízpůsobují se sobě navzájem pomocí stejných předpon nebo přípon. Kterak by z toho nevyplývala veliká podobnost? Mimo to uměl dr. Zamenhof nepatrnými změnami spojití všechny prvky své řeči ve společnou rodinu. Řekl by někdo, že slova: monato, flugi, katuno, jaro, sendi, ĉerpi, vosto, gladi, brovo, ĵurnalo, najtingalo, parolo a j. pocházejí z různých jazyků, a že se k sobě nehodí, protože jsou vzata z ruštiny, němčiny, francouzštiny, angličtiny, právě tak jako slova: dekstro, dorso, brako, kruro, pugno, punkto, rekta pocházejí z latiny?

Ostatně jednodlosti nedosáhneme ani tehdy, kdybychom z jednoho toliko jazyka čerpali. Který pak z našich jazyků může se pochlubití úplnou jednodlostí? Snad angličtina z polovice germánská, z polovice novolatinská? Snad francouzština nebo latina? Všecky jazyky jsou pluy elementů (prvků) různorodých. Proč by se tedy nemohlo čerpati s větším prospěchem z různých pramenů, než z jeduoho toliko jazyka, když jest možno různým těm

¹ Ve skutečnosti, a to odstraňuje jednu z nejčastějších námitek, řeč Esperanto není *stvořena*; není dílem libovůle, dílem *jedincovým*, neboť celý civilisovaný svět přispěl svými prvky k jejímu sestavení. Nabyli-li ten neb onen kořen předností před jiným, nestalo se tak z vrtochu autorova, nýbrž jedině proto, že větší stupeň mezinárodnosti dal mu k tomu více práva. Ostatně jest nemožno uesestaviti řeči mezinárodní z prvků mezinárodních.

prvkům, jak se to podařilo původci Esperanta, dáti ráz společný. Čerpati pouze z jediného jazyka, znamenalo by vzdáti se principu mezinárodnosti, jediného to správného důvodu k utvoření řeči mezinárodní. Není úkolem této řeči honositi se jakousi stejnorodostí, ale pokud lze největší snadností.

* * *

Doktor Zamenhof ve svém nepřátelství k jednání libovolnému a ve svém přání získati co nejvíce lidí pro svou ideu, zašel tak daleko, že se rozhodl opatřiti háčkem (obráceným) jistý počet písmen, aby takto získal tím rozsáhlejší srozumitelnosti.

Tak na př., aby ztlumočil francouzská slova »jardin« (zahradka) a »chaste« (cuduý), upravil slova ta v *garden* a *casta*. Prvním slovem získal ty, kteří se vyznají v jazyce německém neb anglickém a druhým ty, kteří znají latinu, vlastinu nebo španělštinu. Ale on tázal se sama sebe, zdali by, zajistiv, si takto vítězství formou slova, nemohl dobytí i vítězství jiného pomocí výslovnosti? K tomu konci použil háčku (obráceného) k označení prvních písmen těchto slov.

Tím způsobem *ĝardeno* (vysloví se *džardeno*) pochopitelné formou osobám, které umějí anglicky nebo německy, stalo se pochopitelným i těm, kteří mluví francouzsky nebo vlašsky, neboť z *ĝardeno* k *jardin* (vysloví se *žarden*) a ku *ĝiardino* (vysloví se *džardino*) jest ve zvuku různost zcela nepatrná.

Taktéž slovo *ĉasta* (vysloví se *časta*), získavši prapopisem osoby znající latinu, vlastinu neb španělštinu, přivábilo přibližnou výslovností i ty, kteří umějí francouzsky neb anglicky.

Tedy ani písmena háčkem opatřená nejsou výsledkem náhody, nýbrž dobrého rozmyslu, zrovna tak, jako kořeny řeči Esperanto.

☪

Pli bona estas venki sin mem, ol venki tutan mondon.

*

Ne ekzistas fajro komparebla je pasio, malfeliĉo egala je malamo, malbono pleja al ekzistado persona, bono pli alta ol trankvileco de animo.

☪

KRONIKA — KRONIKO.

Z »Rakouského spolku esperantistů« v Brně. Ve valné schůzi 19. V. 1903 zvoleni: předsedou p. Aug. Skaunic, Příční ul. 24 — jednatel p. Jan Kajš, Františka Jos. třída, 102 — pokladníkem p. Jan Pokorný, Dammova ulice, 8 — knihovníkem p. Bohuš Závada, technik.

Přisedícími výboru zvoleni pp. Šterc Jan, Fárek Rud., Knoflíček Karel. — Revisory jsou pp.: Roháček Fr., Steier Karel a Škoda Alois. — Nových členů přistouplilo ve schůzi 6. — Místnost spolková jest ve »Freyi«, Brno, Zelný trh, 24. Schůze každý pátek.

J. Kajš.

O Esperantu přednášel v okrskové schůzi učitelské ve Štramberku (Morava) 28. II. kolega a náš spolupracovník J. Holub z Loučky u Nov. Jičína.

Dijonská universita uspořádala pro nastávající léto s pomocí místního odboru pro cizí studentstvo »prázdninové kursy«, jejichž podrobný program na požádání každému bude zaslán. Tyto kursy potrvají od 1. června do 1. list., a budou tak upraveny, že bude lze účastnit se jich buď jen měsíc, nebo třeba i jen po 2, 3 týdny, počnouc kterýmkoli měsícem. Obsahovati budou přednášky o nejrozmanitějších předmětech z francouzského jazyka, literatury, dějin, mravu atd., společně s praktickými cvičeními ve čtení, rozmlouvání atd. jazykem francouzským. Každého týdne budou také uspořádány vycházky do okolí Dijonu a malebných sousedních krajín, do Jury, Morvanu atd. Studenti esperantisté rádi

El »Aŭstriasocieto de Esperantistoj« en Brno. En la ĝenerala kunveno de la 19. V. 1903 estis elektita nova estraro: prezidanto s-ro Aug. Skaunic, Příční ulice, 24 — sekretario s-ro J. Kajš, Frant. Jos. třída, 102 — kasisto s-ro Jan Pokorný — bibliotekestro s-ro Bohuš Závada, studento de tekniko.

Kiel helpantoj de l komitato estis elektitaj s-roj: Šterc Jan, Fárek Rud., Knoflíček Karel. — Revidantoj estas s-roj: Roháček Fr., Steier Karel kaj Škoda Alois. — En la kunveno aliĝis 6 novaj membroj. — Sidejo de l societo troviĝas en »Freyi«, Brno, Zelný trh, 24. — Kunvenoj ĉiuvendrede. *J. Kajš.*

La 28-an de februaro J. Holub paroladis pri Esperanto en instruista kunveno en Štramberk, Moravujo. La parolado estis atente aŭskultata kaj favore akceptita.

La universitato de Dijono, kun la helpo de loka komitato protekta por fremdaj studentoj, ĵus organizis por la venonta somero »Libertempaju Kursojn«, kies detala programo estos sendita al ĉiuj petontoj. Tiuj kursoj daŭros de la unua de julio ĝis la unua de novembro, kaj estos tamen arangitaj tiamaniere, ke oni povos ilin sekvi nur dum unu monato aŭ eĉ dum 2, 3 semajnoj, komencante de kia ajn momento. Ili enhavos paroladojn pri plej diversaj temoj de franca lingvo, literaturo, historio, moroj k. t. p., kune kun praktiaj ekzercoj en legado, interparolado k. t. p. en la lingvo franca. Ĉiusemajne estos organizataj ankaŭ ekskursoj en la ĉirkaŭaĵon de Dijono kaj al la peŭtrindaj najbaraj pejzaĝoj, Jura, Morvan k. t. p. La studentoj

uslyší, že nynější hnutí pro Esperanto v celém učeném světě původně počalo v Dijonu, jehož universita *prvá* ze všech prohlásila se pro jazyk mezinárodní. Mohou tedy býti jisti, že budou v Dijoně co nejsrdečněji přijati. Všeliké informace další (o programu, drahotních poměrech atd.), sdělí buď p. Boirac, rektor university v Dijonu, nebo pan profesor Cestre, hlavní tajemník komitétu pro cizí studentstvo v Dijoně, 7, rue Lenôtre, Francie.

Obdrželi jsme dopis tohoto znění:

Nemohu opomenouti sdělení s Vámi následující zajímavý případ: V úterý dne 17. března 1903 o půl 2 hod. odpo. navštívil mne v mém bytě v Čes. Budějovicích neočekávaně inženýr a majitel dolů na tuhu p. Kazi-Girej z Nového Charbinu v Mandžursku. Rozumí se, že jsme mluvili v ý h ř a d n ě jenom esperantsky a to s úspěchem výtečným, čehož jsem sám ani neočekával. Bylo to poprvé, kdy osobně jsem se přesvědčil o praktičnosti Esperanta. P. Kazi-Girej mluví velice plynně a lahodným slohem; současně mi řekl, že na svých cestách užívá výhradně Esperanta. Mezi jiným rozmlouvali jsme též o časopise »Revue Internacia«, kterýž se mu velice zamlouval. Nemohu ani vyléčiti, jak byl rád, že našel ve mně Esperantistu, že mohl jsem jej uvést do některých zdejších průmyslových závodů a býti jeho společníkem. V přátelském rozhovoru trvali jsme až do 1/2 8. hod. večerní, načež jsme se srdečně rozloučili. Mohu říci, že případ takový více učiní pro Esperanto, než celá řada přednášek. Ti, kdož dosud u nás na Esperanto pohlíželi nedůvěřivě, byli případem tímto překva-

Esperantistoj sciigos plezure, ke la nuna movado por Esperanto tra la tutmonda sciencularo devene komencigis en Dijono, kies universitato aligis *unua* el ĉiuj universitatoj al la lingvo internacia. Ili do povas esti certaj, ke ili trovos en Dijono la plej koran akcepton. Por ĉiuj informoj pri la programoj, kosto de la vivo k. t. p. sin turni al s-ro Boirac, rektoro de la universitato de Dijono, aŭ al s-ro profesoro Cestre, ĝenerala sekretario de la protekta komitato por fremdaj studentoj, Dijon, 7, rue Lenôtre, Francujo.

Ni ricevis la sekvantan leteron:

Mi ne povas forgesi komuniki al vi la sekvantan interesan okazon: Marde, la 17-an de marto 1903 je 1/2 horo posttagmeze neatendite vizitis min en mia loĝejo en České Budějovice inĝeniero kaj havanto de grafitaj minejoj s-ro Kazi-Girej el Novyj Charbin en Mandĵurio. Komprenable, ni parolis soie Esperante kaj kun sukceso bonega, kion mi mem eĉ ne atendis. Tio estis la unua okazo, kiun mi havis por konvinkigi pri praktikeco de Esperanto. S-ro Kazi-Girej parolas tre lerte kaj per agrabla stilo; samatempe li diris al mi, ke dum siaj vojaĝoj li uzas ekskluzive Esperanton. Inter alia ni parolis ankaŭ pri la gazeto »Revue Internacia«, kiu tre plaĉis al li. Mi eĉ ne povas priskribi, kiel li ĝojis, ke li trovis en mi esperantiston, ke mi povis lin enkonduki en kelkajn fabrikojn kaj esti lia kunulo. Nia amika interparolado daŭris ĝis 1/2 8 horo vespere, kiam ni kore disigis. Mi povas diri, ke tia okazo plie faras por Esperanto ol tuta serio da paroladoj. Tiuj, kiuj ĝis nun Esperanton rigardis skeptike, estis

peni. — Z Čes. Budějovic odešel p. Kazi-Girej do Lince.

Fr. Svačina,

učitel měšťanské školy.

Kolega J. Verbanck, učitel v Bruselu, zaslal mi čtyři výkresy a mapku Belgie, jakožto ukázkou volné metody, dle níž pracují žáci vyšších tříd tanních obecných škol. Na listě prvému je zobrazeno ovoce, na druhém vkusná kytičce z jarních květin, na třetím ve velkých rozměrech mezi palmovýmí ratolestmi a prapory odznak s nápisem: »Jednota tvoří sílu.« Všechny tři výkresy jsou vkusně provedeny barvami. Na čtvrtém listě je tužkou zobrazena švestková ratolest s ovocem. V zásilce byla též fotografie žáků a učitelského sboru. Všechna čísla zásilky ukázal jsem žákům II. a III. třídy naší chlapecké měšťanské školy a překvapil jsem je tím velmi příjemně. Hned se někteří přihlásili, zda-li by směli bruselským žákům něco nakreslit. Dnes, na druhý den po té, odevzdal mi pro ně jeden žák z paměti kreslenou větvičku s ovocem, druhý vyobrazil hlavu psa, třetí maluje Komenského, čtvrtý slíbuj obrázek J. Husa atd., zkrátka, počínají si tak, jakoby pracovali dárky blízkým příbuzným, na něž je však doposud nikdo neupozornil. Poznal jsem, jak blízká je si mládež, byť by ji oddeľovalo sta mil cesty.

F. Šidlo,

učitel měšťanské školy.
Bystřice-Hostýn.

surprizitaj. — El Ĉeske Budějovice s-ro Kazi-Girej forveturis en Linz-on.

Kolego J. Verbanck, instruisto en Bruselo, alsendis al mi kvar desegnaĵojn kaj unu geografian karton de Belgujo, kiel specimenojn de libera metodo, laŭ kiu laboras la lernantoj de pli altaj klasoj de tieaj popolaj lernejoj. Sur la unua folio estas figurita frukto, sur la dua bongusta bukedo el printempaj floroj, sur la tria en grandaj mezuroj inter palmobranĉoj kaj standardoj la insigno kun surskribo: »Unueco kreas fortecon«. Ĉiuj tri desegnaĵoj estas belguste faritaj per koloroj. Sur la kvara folio estas per kraĵono desegnita pruna branĉo kun frukto. En la sendaĵo estis ankaŭ fotografiaĵo de la lernantoj kaj de l' instruistoj. Ĉiujn numerojn de l' sendaĵo mi montris al lernantoj de la II-a kaj III-a klaso de nia knaba burĝa lernejo kaj mi surprizis ilin per tio tre agrable. Kelkaj el ili tuj petis, ĉu ili povus por Bruselaj lernantoj ankaŭ ion desegni. Hodiaŭ, la sekvantan tagon post tio, unu lernanto donis al mi por ili parkere desegnitajn branĉeton kun frukto, dua desegnis kapon de hundo, tria pentras portreton de Komenský, kvara promesas portreton de Johano Hus k. t. p., mallonge, ili agas tiel, kvazaŭ ili preparus donacetojn por siaj proksimaj parencoj, je kiuj ilin ĝis nun atentigis neniu. Mi ekkonis, kiel la junularo estas proksima al si reciproke, kvankam ĝin apartigus eĉ centoj da mejloj da vojo.

Ve Švýcarsku ustavil se v lednu 1903 spolek esperantistů, jehož čestným předsedou je prof. Arnost Naville, člen francouzského Institutu, stařec 86letý. Přijímaje nabídnutý mu titul čestného předsedy, vyjádřil se: »Nechtěl jsem odepřítí veřejný důkaz své oddanosti k věci, která je mi stále dražší«. Prof. Naville již

r. 1899 učinil první krok ve prospěch Esperanta zprávou o jazyku mezinárodní, podanou ve francouzské Akademii věd mravních a politických.

J. H.

V prosinci r. 1902 zemřel esperantista L. J. Gruey, ředitel astronomické observatoře v Besançonu (Francie). Napsal Esperantem mathematické pojednání »La sunhorloĝo en Dijon«, vydané počátkem roku 1902.

HOVORNA — INTERPAROLEJO.

Kiuj esperantaj aŭtoroj volas ion publike diri pri sia verko, pri la malhelpoj kaj malfacilaĵoj ĉiuspecaj, kontraŭ kiuj ili devis batali, pri motivoj, kiuj ilin igis akcepti tian aŭ alian formon de nove kreita aŭ aliigita malnova esprimo, tian aŭ alian aranĝon k.t.p., ili povos tion diri en ĉi tiu rubriko.

Al mi estas neklara senco de kelkaj vortoj devenigitaj de la radiko »akr«. Akraĵo estas ĝenerala nomo por diversaj akraj objektoj. Eco de l' akraĵoj estas akreco. Kaj kion signifas akro? Se mi bone difinis sencou de l' vorto akreco, mi pensas, ke akro povus esti uzata anstataŭ tranĉarando, kiu troviĝas en la novaj francaj vortaroj.

Tion konjektis min logas mia gepatra lingvo bohema.

J. Holub.

ROZLIČNOSTI — DIVERSAĴOJ.

Upozorňujeme své přátele na brožuru K. Pelanta »Idea mezinárodní řeči«. Nyní, když je již celá zásoba agitační brožury »Světová řeč Esperanto« — 3.000 výtisků — úplně rozebrána, lepší náhrady za ni jsme si ani nemohli přát, než jaké nám poskytl p. K. Pelant. Jeho brožura je psána přesvědčivěji, než byla předešlá, a podává mnohem širší rozhled po otázce pomocného jazyka mezinárodního. Cena 1 výtisku i se zásilkou 10 h.

Lze obdržeti u »Spolku Esperantistů« v Brně, Frant. Jos. tř. 102, nebo v administraci »Českého Esperantisty«.

Sub la aŭspicio kaj profito de Havra Grupo Esperantista s-ro *Emile Gasse*, (Le Havre, 71, rue Michelet) vendas esperantistajn signetojn butontruajn, kravatajn kaj broĉajn (por virinoj) po 0,75 fr., per poŝtaj markoj = 0,95 fr. — Por 12 unuspecaj 15% da rabato.

Esperantistoj el Aŭstrujo povas ricevi la signetojn (1 ekzemplero po 80 heleroj kun la poŝta transsendo) ĉe la administracio de »Bohema Esperantisto«, kie ankaŭ estas riceveblaj:

a) *Adresaro de la Esperantistoj*, serioj XX (1900) kaj XXIII (1903) — prezo 40 h.

b) *Bohema lernolibro de Esperanto* — 2 K 10 h.

c) *Esperanto-germana vortareto ŝlosilo* — 1 ekz. = 12 h, 50 ekz. = 5 K, 100 ekz. = 9 K — Tre taŭga por la propagando!